

KAUPUNKIYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

RAKENNUS- JA LUPALAUTAKUNTA

LOUNAIS-SUOMEN JÄTEHUOLTOLAUTAKUNTA

TURUN KAUPUNKISEUDEN JOUKKOLIIKENNELAUTAKUNTA

Tilivelvollinen viranhaltija: kaupunkiympäristöjohtaja Christina Hovi

Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuttamisesta

Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät

Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen Ukrainassa, kustannusten ja korkojen nopea nousu varjostivat talouden näkymiä. Heikentyneen työllisyystilanteen tiedettiin heijastuvan viiveellä myös verotulojen kehitykseen. Nopea inflaatio leikkasi kotitalouksien ostovoimaa ja kasvatti yritysten kustannuksia. Korkojen nousu nosti lainanhoitokuluja ja sai yritykset viivästyttämään investointejaan. Konkurssien määrä oli marraskuussa suurimmillaan 25 vuoteen.

Turku kasvaa edelleen voimakkaasti. Vuoden 2022 tapaan väestönkasvu jatkui vahvana myös vuonna 2023, väestönmäärän kasvaessa ennakkotietojen mukaan 3 989 asukkaalla (2,02 %). Turussa oli ennakkotietojen mukaan vuoden 2023 lopussa 201 889 asukasta.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Toiminnalliset tavoitteet

Yleiskaava 2029 hyväksyttiin helmikuussa ja Satava-Kaksikerran osayleiskaava kuulutettiin voimaan joulukuussa. Päivitetyt asunto- ja maapoliittiset periaatteet hyväksyttiin alkuvuodesta. Kaupungin ensimmäinen liikenneturvallisuusohjelma hyväksyttiin ja raitiotien toteutus suunnitteluvaiheeseen siirryttiin syksyllä. Luonnon monimuotoisuusohjelma hyväksyttiin kesäkuussa ja Itämerihaasteen uusi toimenpideohjelma loppuvuodesta. Mälrikälään perustettiin luonnonsuojelualue.

Keskustan kehittämisen ja Tiedepuiston kärkihankkeiden kaupunkiympäristön toimenpiteet ovat edenneet pääosin suunnitellusti. Musiikkitalo Fuugan rakentaminen käynnistyi syksyllä. Kupittaa-Turku (KUTU) -hankkeen toimenpiteet Turun ratapihalla ovat käynnissä. Areena- ja elämyskeskuksen toteuttamisen mahdollistama kaava sai lainvoiman. Ferry Terminal Turku asemakaava kuulutettiin voimaan 16.12.2023. Allianssisopimus Terävin kärki-ryhmän kanssa allekirjoitettiin 27.3.2023 ja Kupittaaan kärjen asemakaavanmuutoksen tavoitteet hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 2.10.2023. Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke on edennyt suunnitelmien mukaan.

Asuinkerrostalotonttien kaavavarantoa on kasvatettu edelleen. Asemakaavojen sisältämä asuinkerrostalojen kerrosalan lisäys oli 232.596 k-m², noin 72 % tavoitetta suurempi. Sen sijaan pien- ja rivitalojen tonttireservi on niukka, eikä näiden tonttien kaavavarantoa kyetty kasvatamaan vuonna 2023. Pientaloasumiseen kaavoitettu kerrosala oli 34.952 k-m², tavoitteesta jäätiin 13 %. Pientalokaavoja ei ole saatu luovutuskuntoon halutussa aikataulussa mm. kaavavalitusten ja maankäyttösopimusneuvotteluiden viivästymisten takia. Pientalotonttitarjonnan kasvattamiseen tähtäävä täydennysrakentamisselvitys hyväksyttiin syyskuussa.

Asetettuja tavoitteita konserniyhtiöille kaavoitettavasta asuinkerrosalasta ja luovutettavasta rakennusoikeudesta ei saavutettu. Konserniyhtiöille luovutettavaa rakennusoikeutta on valmisteilla kaupungin isoissa kaavahankkeissa erityisesti Tiedepuiston ja Linnakaupungin alueilla. Konserniyhtiöiden omistamille alueille kaavahankkeita oli käynnissä Mooriantunnaksessa, Pryssinkujalla, Kuralankadulla, Markulantiellä sekä Liinahaankadulla, mutta hankkeet eivät ole vuoden aikana edenneet hyväksymiskäsittelyyn asti.

Elinkeinoelämälle kaavoitettu kerrosala oli 151.490 k-m², noin 137 % tavoitetta suurempi. Edellisinä vuosina kerrosalaa on syntynyt merkittävästi tavoitteita enemmän ja tällä hetkellä tontteja erilaisiin elinkeinoelämän tarpeisiin on kohtuullisesti tarjolla.

Kaavoituksen sujuvoittamistoimet ja palvelulupaukset hyväksyttiin helmikuussa. Niiden toimeenpano on edennyt suotuisasti.

Vuonna 2023 suurimmat edelleen jatkuvat rakennuttamiskohteet olivat Turun ratapihat ja Kupittaaan kaksoisraide sekä Turun musiikkitalo Fuuga. Muita mittavia infrarakenuttamiskohteita olivat Kirstinpuiston, Herttuankulman ja Pukkilan kaava-alueiden katu- ja puistoalueet sekä Itäisen Rantakadun jalankulku- ja pyörävylien parantaminen mm. välillä Rettiginrinne-Sotalaisenkatu.

Merkittäviä tilainvestointikohteita olivat Suikkilan koulu ja Talinkorven päiväkotit -uudisrakennushanke, Sirkkalan koulun uudisrakennus ja saneeraushanke, Pääskyvuoren koulun laajennus ja osittainen peruskorjaus sekä

Nummen koulutalon tekninen peruskorjaus. Hyvän rakentamisen yleisöäänestyksen voittajapalkinto myönnettiin Sirkkalan koulu -hankkeelle.

Vuonna 2023 rakennusvalvonnassa tehtiin 1243 lupapäätöstä, joka oli 465 päätöstä vähemmän kuin vuonna 2022. Vireille jätettyjä hakemuksia oli viime vuonna 1329 kappaletta, joka oli 10 % vähemmän kuin vuonna 2022. Lupia uusille asuinkerrostaloille myönnettiin 21 kappaletta (sisältäen 34 asuinkerrostaloa). Uusiin asuinkerrostaloihin myönnettiin luvat 1794 asunnolle. Lupia uusille omakoti- ja paritaloille myönnettiin 64 kappaletta, 40 kappaletta vähemmän kuin vuonna 2022. Kaiken kaikkiaan vuonna 2023 rakennuslupa myönnettiin Turussa 173 uudelle rakennukselle. Kaikkien rakennuslupien käsittely-aika oli 58 vrk (mediaani) ja alitti siten vuodelle 2023 asetun tavoitteen. Asiakastytyväisyys parani.

Kaupunkiympäristö on panostanut merkittävästi kestävästi liikkumisen edistämiseen. Kestävästi kaupunkiliikkumisen suunnitelma (SUMP) on valmisteilla. Kävelyn ja oileilun kehittämissuunnitelma sekä keskustan pyöräilyn tavoiteverkko hyväksyttiin keväällä. Itäisen Pitkädun ja Lemminkäisenkadun hankesuunnitelmat hyväksyttiin syksyllä. Ensimmäinen osuus Itäisen Rantakadun saneerausvalmistui ja yksisuuntaiset pyörätiet otettiin käyttöön joulukuussa. Turun keskustaan on asennettu 281 uutta pyörätelinettä, joissa yhteensä 562 uutta pysäköintipaikkaa. Lisäksi Kupittaaalle avattiin siirrettävä pyörätalli, jossa pyöriä voi myös huoltaa ja ladata.

Kaupunkipyörien, eli Fölläreiden kausi 2023 oli onnistunut ja käyttö on kasvanut erittäin paljon vuodesta 2022. Pyörillä ajettiin kauden aikana yhteensä noin 544.000 kilometriä ja matkoja niillä tehtiin yli 364.000. Yhdellä pyörällä ajettiin keskimäärin 2,3 ajoa per päivä kauden aikana. Käyttäjien asiakastytyväisyys oli korkea (4,5/5,0).

Joukkoliikenteen matkamäärä kasvoi 16 % vuoteen 2022 verrattuna (25,4 milj. matkaa), mutta oli vielä noin 3 % vähemmän kuin normaalivuonna (vuosi 2019). Matkustus on kasvanut joka kuukausi. Jalankulun liikennemäärä on laskenut ja pyöräilyn nousut verrattuna vuoden 2022 liikennemääriin. Autoliikenteen liikennemäärä on laskenut vuodesta 2022. Vähähiilisen liikenteen osuutta Turun joukkoliikenteessä on kasvatettu 49 prosenttiin (vuonna 2022 28 % ajetuista kilometreistä).

Käyttötalous

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden talouden toteutuma oli 9,8 milj. euroa talousarviota parempi. Toimintatuotot toteutuivat 7,4 milj. euroa talousarviota suurempina ja toimintakulut 2,3 milj. euroa pienempinä.

Kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus

Maa- ja vesialueiden vuokratuotot ylittivät talousarvion 2,1 milj. euroa (TA 26,1 milj. euroa) johtuen elinkustannusindeksin 6 % kasvusta (aiemmin keskimäärin 3,5 %).

Palvelujen ostojen talousarvioalituksen 0,9 milj. euroa (TAM 3,9 milj. euroa) suurin tekijä oli Turku Energian kokonaisuuden purkukustannusten siirtyminen vuodelle 2024 (KHO:n päätös 23.11.2023, kaava kuulutettu voimaan 25.11.2023).

Henkilöstökulujen alitus 0,5 milj. euroa johtuu rekrytointien viivästymisistä, johon syynä osaavan henkilöstön saatavuusongelmat.

Kaupunkirakentaminen

Infran kunnossapidon menot ylittivät n. 2,3 milj. euroa. Suurimmat erät olivat toiminnan sopimusten mukaiset Indeksikorotukset ym. (n. 1,3 milj. euroa), alueiden lämmityskulut (n. 0,7 milj. euroa),

Infran kunnossapidon tulot ylittivät 1 milj. euroa, joista suurimmat erät olivat katulupatulot (0,6 milj. euroa), puun myyntitulot (0,1 milj. euroa) ja katulämmitystulot (0,15 milj. euroa).

Muun kaupunkirakentamisen osalta menot alittuivat n. 0,4 milj. euroa ja tulot ylittivät n. 0,1 milj. euroa.

Luvat ja valvonta

Rakennusvalvontatuloja kertyi 0,8 milj. euroa talousarviossa arvioitua vähemmän. Syynä tähän oli pääasiassa uudisasuntorakentamisen merkittävä hiljentyminen.

Pysäköintimaksut jäivät talousarviosta 0,2 milj. euroa. Osittain syynä oli maksullisen pysäköinnin laajentuminen arvioitua hitaammin. Osittain myös ihmisten liikkumiskäyttäytyminen on muuttunut etätöiden myötä ennakoitua pysyvämmin. Pysäköintivirhemaksut jäivät talousarviosta 0,5 milj. euroa.

Pieneläinlääkäripäivystyksen ostopalveluhinta nousi kilpailutuksen myötä 0,2 milj. euroa vuodelle 2023. Eläinlääkäripäivystyspalveluissa ei juuri ole kilpailua Turun alueella.

Liikkumispalvelut / Seudullinen joukkoliikenne

Matkamäärä oli 3 % pienempi kuin normaalina vuotena 2019. Tulosten lisäys johtuu matkamäärän lisääntymisestä ja joukkoliikenteen arvonlisäprosentin alentamisesta 0 %:iin tammi-huhtikuun ajaksi. Lisäksi lähimaksaminen lisää joukkoliikenteen keskimääräistä tulosta per matka.

Toimintatuotot liikennöinnin osalta (Turku) + 5,8 milj. euroa, josta suurten kaupunkien joukkoliikennetuki ylittyi 0,1 milj. euroa ja ilmastoperusteinen tuki 0,9 milj. euroa. Lipputulot ylittivät 4,9 milj. euroa ja Kelan koulumatkatuki 0,1 milj. euroa. Toimintakulut liikennöinnin osalta (Turku)

-1,1 milj. euroa ja joukkoliikenteen järjestämiskustannukset (Turku) + 0,3 milj. Euroa.

Omaisuu- den myyntivoitot ja saadut korvaukset sekä investointiosan toteutuminen (Kh/Yhteiset, Omaisuu- denhallinta ja kaupunkiympäristön investointihank- keet)

Kaupunginhallituksen omaisuudenhallinnan tulosityksi- kölle on varattu investointiosaan ja käyttötalousosaan ta- lousarviomäärärahat (1602 KH/Maaomaisuus, 1603 KH/Tilaomaisuus, 1604 KH/Infraomaisuus) investointioh- jelmien ja kiinteän omaisuuden myyntitavoitteiden toteu- tusta varten. Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vastaa edellä mainittujen kokonaisuuksien toteutuksesta ja raportoinnista.

Kaupunkiympäristölle asetettu euromääräinen nettota- voite ylitettiin 3,6 milj. eurolla (Kh TAM 26,2 milj. euroa). Toimintatuotot toteutuivat 2,7 milj. euroa tavoitetta suu- rempana ja toimintakulut 0,9 milj. euroa pienempänä. Maaomaisuuden myynnistä saadut myyntivoitot 20,0 milj. euroa toteutuivat 2,0 milj. euroa tavoitetta suurempana. Myytyjen kohteiden hankintameno on ollut arvioitua pie- nempi, mikä on vaikuttanut myyntivoiton osuuden kas- vuun. Maankäyttösopimustuloja kirjattiin 8,2 milj. euroa, joka ylittyi 1,2 milj. euroa tavoitteeseen verrattuna. Talou- dellisesti merkittävä maankäyttösopimus solmittiin Senaatti-kiinteistöjen kanssa maaliskuussa 2022 Pihlajanie- men alueesta. Samalla allekirjoitettiin maakauppojen esi- sopimukset Lauttarannasta ja Pihlajaniemen määrä- aloista. Asemakaavan saatua lainvoiman marraskuussa 2023 toteutettiin arvojen siirrot 4,3 milj. euroa kirjanpitoon joulukuussa 2023 maankäyttösopimusta vastaan. Jäljelle jäänyt 26,5 milj. euron sopimuskorvaus maksetaan jakso- tetusti ja siitä ensimmäinen erä 10,0 milj. euroa vuonna 2024. Ruoppausmassojen vastaanottomaksut toteutuivat 0,5 milj. euroa tavoitetta pienempänä ja vastaavat käyttö- kulut alittuivat 0,5 milj. euroa. Pilaantuneiden maa-aluei- den puhdistuskustannukset toteutuivat 0,3 milj. euroa ar- vioitua pienempänä.

Omaisuu- den myynneistä saadut investointitulojen toteu- tuma oli yhteensä 20,4 milj. euroa. Luovutustulot alittivat tavoitteen 1,6 milj. euroa (Kh TA 22,0 milj. euroa). Inves- tointihankkeiden rahoitusosuuksien toteutuma 10,1 milj. euroa alitti tavoitteen 0,4 milj. euroa (Kh TA 10,5 milj. eu- roa), mutta kasvoi edellisen vuoden tilinpäätökseen ver- rattuna 6,9 milj. euroa. Euroopan Unionin CEF Liikenne - rahoitustukea kirjattiin Turun ratapihat ja Kupittaaan kak- soisraide -hankkeelle vuonna 2023 yhteensä 6,2 milj. eu- roa. Traficom in kävelyn ja pyöräilyn investointitukea kir- jattiin yhteensä 2,7 milj. euroa, josta merkittävimmät tuki- kohteet olivat Turun Kauppatorin uudistaminen ja sen osana tehdyt muutokset Yliopistonkadulle ja Kauppiaska- dulle sekä Itäisen Rantakadun nykyisen jalankulku- ja pyöräväylän laadun parantaminen. Aran infra-avustusta kaava-alueiden kunnallistekniikan rakentamiseen kirjat- tiin yhteensä 0,8 milj. euroa ja aluehallintoviraston avus- tusta ulkoliikuntapaikkahankkeille yhteensä 0,3 milj. eu- roa.

Kaupunkiympäristön rakennuttamisen ja toimitilojen ra- kennuttamisen investointimenojen toteutuma oli yhteensä 110,3 milj. euroa (Kh TAM 188,8 milj. euroa), poikkeama tavoitteesta 78,5 milj. euroa. Infran rakennuttamisen osalta investointimenojen toteutuma oli yhteensä 64,7 milj. euroa, joka alitti 53,7 milj. euroa talousarviomäärära- han. Toimitilojen rakennuttamisen osalta investointime- nojen toteutuma oli yhteensä 45,5 milj. euroa, ja se alitti talousarviomäärärahan yhteensä noin 24,7 milj. euroa. Maaomaisuuden hankintameno ylittyi 47,9 milj. euroa (Kh TA 3,5 milj. euroa). Merkittävimmät kiinteistöhan- kinnat olivat VR-Yhtymä Oy:ltä yhteensä 42,5 milj. euroa ja Senaatti-kiinteistöiltä yhteensä 6,0 milj. euroa.

Kaupunkiympäristön kehittämishankkeisiin varatusta määrärahasta käytettiin yhteensä 0,1 milj. euroa tietojär-jestelmien ja toiminnan kehittämiseen (TA 0,4 milj. eu- roa). Joukkoliikenteen investointien toteuma oli 0,3 milj. euroa (TA 0,5 milj. euroa). Joukkoliikenteen maksu- ja in- formaatiojärjestelmän rahoitusosuuden kirjaus siirtyi vuo- delle 2024 (TA 0,2 milj. euroa).

Toiminnan tavoitteet

Talousarviolausekkeet

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
Kaupunkiympä- ristölautakunta	Rakennuslupa-, tarkastus- ja kaavoitusprosessille laaditaan asiakastyytyväisyyskyselyn pohjalta toi- mintatavat, joilla voidaan palvella asiakkaita asetet- tujen tavoitteiden mukaisesti asiantuntevasti, vii- veettä ja ystävällisesti.	Kaavoituksen sujuvoittamistoimenpiteissä on huomi- oitu myös asiakastyytyväisyyskyselyssä esiin nous- seet kehittämiskohteet, KH 6.2.2023. Kaavoituksen esiselvityksen mallia on kehitetty, jotta se antaisi enemmän tietoa kaavamuutoksen hakijalle. Kaavat luokitellaan vaativuuden mukaan S-XL-prosesseihin ja jokaisessa tapauksessa pyritään löytämään se kaavaprosessi, joka on hankkeen kannalta nopein. Rakennusvalvonnassa sähköisen allekirjoituksen käyttöönotto on viivästynyt tekniseen toteutukseen liittyvistä syistä mutta otetaan käyttöön vuoden 2024

Lautakunta	Talousarviolauseke	Toteutunut 31.12.2023
		ensimmäisellä neljänneksellä. Rakennusvalvonta on mukana ympäristöministeriön RYHTI-kumppanuushankkeessa, jossa kehitetään valtion ja kuntien yhteistä rakennetun ympäristön tietojärjestelmää.

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Edunvalvonta

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
2	Saaristomeren suojelun toteuttaminen ja siihen riittävän rahoituksen saaminen, jotta maailman herkimmän, kauneimman ja saastuneimman saariston tila paranee ja jotta se säilyy myös tulevien sukupolvien ilona ja vahvistaa alueemme luonnon monimuotoisuutta.	Jatkamme vuonna 2007 Helsingin kaupungin kanssa perustettua kansainvälistä Itämerihaastetta, jonka tavoite on sitouttaa kaupungeja, kuntia, yrityksiä, yhdistyksiä ja muita organisaatioita vapaaehtoisin Itämeren suojelutoimenpiteisiin. Valmistelemme ja hyväksymme neljännen toimenpideohjelman, vuosille 2024–2028, läheisessä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.	Itämerihaasteen uusi toimenpideohjelma on hyväksytty sekä Turun että Helsingin kaupunginhallituksissa. Uusi ohjelmakausi on voimassa vuosina 2024–2028. Uuden ohjelmakauden julkaisemistilaisuus pidettiin Helsingissä 25.1.2024. Toimenpideohjelman mukaisten Turkuun koskevien toimenpiteiden valmisteluun perustetaan sekä päätöksistä vastaava ohjausryhmä että toimenpiteiden valmistelusta vastaava työryhmä. Työryhmät muodostetaan helmikuun 2024 aikana.
3	Tunnin junan toteuttaminen ja investointipäätös uudelle ratayhteydelle siten, että junayhteys on otettavissa käyttöön 2030.	KUTU-hanke on toteutusvaiheessa ja siinä yhteydessä rakennetaan Auran ylittäviä ratasiltoja. Raunistulan kävelyn ja pyöräilyn silta valmistuu vuoden 2023 aikana. Ratapihahanke etenee uusien laiturien rakentamisella ja VAK-raiteiden järjestelyillä. Helsingin suunnan junat pysähtyvät Kupittaalle.	KUTU-hanke toteutuu muilta osin, mutta Raunistulan pyöräilyn ja kävelyn silta valmistuu vuoden 2025 kesään mennessä Traficomien tukipäätöksen mukaisesti.

Teema: Hiilineutraali Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Maankäytössä panostetaan hiilineutraalin kaupunkialueen saavuttamiseen vuoteen 2029 mennessä, mikä edellyttää energiatehokasta ja kestäviin liikkumismuotoihin kannustavaa yhdyskuntarakenteen kehitystä. Rakentamista ohjataan kestäväälle kaupunkirakenteen vyöhykkeelle. Tavoitteena on, että tiivistyvä kestävä kasvun vyöhykkeelle sijoittuu asuma-kaavoitettavasta asuinrakennusoikeudesta vähintään 85 %. Tie- ja katuliikenteen osalta tavoitteena on kasvihuonekaasupäästöjen puolittaminen vuoden 2015 tasosta vuoteen 2029 mennessä ja lisätä kestävien kulkutapojen kulkumuoto-osuutta 66 %:n tasolle vuoteen 2030 mennessä. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä parantavien infratoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus etenevät resurssien ja määrärahojen puitteissa.	Kestävän kaupunkiliikunnan suunnitelman alustavat tavoitteet ja toimintamalli (kh 20.3.2023 § 102), keskustan pyöräiliikenteen tavoiteverkko 2035 (kh 20.3.2023 § 100) ja kävelyn ja oleilun kehittämissuunnitelma 2029 (kh 20.3.2023 §101) on hyväksytty kaupunginhallituksessa. Uudesta rakentamisesta yli 90 % on sijoittunut kestävä kaupunkirakenteen vyöhykkeelle.
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Sähköbussiliikenteen osuutta kasvatetaan koko ajan kilpailutusten painotusten kautta. Noin puolet kilometreistä ajetaan sähköllä. Tavoitteena on, että joukkoliikenteen matkamäärä palautuu vuonna 2023 lähelle vuoden 2019 tasoa ja jatkaa sen jälkeen uuteen kasvuun. Dieselin korkea hinta tulee aiheuttamaan tarpeen nostaa lipunhintoja ja/tai karsia liikennettä, joka ei tue matkamäärän	Sähköbussiliikenteen osuutta on kasvatettu suunnitellusti. Matkamäärä palautui vuoden 2019 tasoa ja jäi siitä 3 %. Hintoja korotettiin maltillisesti jo joulukuussa 2022. Kaupunkipyöräjäjärjestelmän käyttö kasvoi merkittävästi kaudella 2023. Yhdellä pyörällä ajettiin keskimäärin 2,3 ajoa / päivä (vuonna 2022, yksi ajo / päivä).

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		kasvattamista. Kaupunkipyöräjärjestelmä jatkuu ja käyttö kasvaa.	
8	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi (LUMO-ohjelma). Asetetaan valmistelun pohjalta luontotavoite.	Tehdään päätös LUMOsta. Käynnistetään toimenpiteet LUMOssa päätetyn suunnitelman mukaan.	LUMO on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 19.6.2023. Eri toimenpiteiden käynnistäminen kuuluu yksittäisistä toimenpiteistä vastaavien tahojen vastuulle.
9	Perustetaan Mälikkälän-Kuninkojan alueelle uusi luonnonsuojelualue.	Mälikkälän-Kuninkojan luonnonsuojelualueen perustamiseksi tehdään päätös alkuvuodesta 2023 ja asia esitetään edelleen Varsinais-Suomen ELY-keskukselle perustamispäätöstä varten.	Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on tehnyt päätöksen Mälikkälän-Kuninkojan luonnonsuojelualueen perustamisesta 19.5.2023.

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
10	Koulu- ja päiväkotitilojen tulee olla terveitä ja turvallisia. Päivitetään koulu- ja päiväkotiverkko vastaamaan asuinalueiden tarpeita ja laaditaan korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelma väistöilatarpeineen. Vahvistetaan tilojen käyttöä koulun ulkopuolella.	Osallistumme tilahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnitteluun. Huolehdimme hankkeiden kaavoituksesta ja luvituksesta sekä rakennutamme tilojen peruskorjaukset ja uudiskohteet tilainvestointiohjelman mukaisesti. Kehitetään edelleen kaupungin sisäisiä prosesseja sujuvammiksi ja ennakkoivammiksi.	Kaavoitus- ja hankesuunnitteluprosessien limittäminen on käynnissä, mm. Linnakaupungin monitoimitalo, Pansio-Pernon monitoimitalo, Karhunahteen yhtenäiskoulu, Taito-kampus, St. Olofsskolan. Kaavoituksessa priorisoidaan kaupungin tilahankkeita. Tilahankkeiden hankesuunnitteluohje on hyväksytty valtuustossa 13.2.2023.
15	Leikkipaikkojen yhteyteen suunnitellaan aikuisten lähiliikuntaa tukevia toimintoja. Liikuntapaikkarakentamisessa huomioidaan ikäihmisten liikkumisen tarpeet.	Leikkipaikkasuunnitelmiin sovitetaan aikuisten lähiliikuntapaikka-ajattelua määrärahojen puitteissa. Liikuntapaikkojen suunnittelussa, toteutuksessa ja vuorojaossa huomioidaan ikäihmiset.	Suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitu ikäihmisten liikkumisen tarpeet. Yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa kehitetään leikkipaikkoja kaikenikäisten ihmisten kohtaamispaikaksi.

Teema: Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
39	Luodaan Turkuun asiointitili, jota kautta on helppo hoitaa asioita sujuvasti ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnetään digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen ja katuverkon kunnossapitoa ja opastuksia.	Rakennusvalvonnan sähköistä järjestelmää (ePermit) kehitetään edelleen yhdessä muiden Trimble-kuntien kanssa. Lisäksi rakennusvalvonnassa selvitetään mahdollisuutta chatin/botin käyttöönottoon asiakasneuvonnassa. Jatketaan tietomallien käyttöönoton valmistelua rakennusvalvonnassa. Kunnossapito osallistuu Infraomaisuuden tietovirrat -hankkeeseen, joka saa VM:n digikannustinrahaa. Seurataan aktiivisesti katuverkon ja opastuksen digitalisaation kehityshankkeita KEHTO-foorumien yhteydessä. Fölin CRM käytössä ja sitä kehitetään.	Sähköinen alusta rakennusvalvontojen yhteisille tulkinnoille on julkaistu. Turun rakennusvalvonta on mukana RYHTI-hankkeessa. Sähköisten järjestelmien kehittäminen jatkuu tiiviisti vuoden 2024 aikana.

Teema: Kestävän kasvun Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
51	Kaupunkia tiivistetään täydennysrakentamalla hyvien joukkoliikennedyksien varrelle, huomioidaan lähiluonnon ja viheralueiden merkitys ja tarkastellaan palveluverkkoa uudet asuinalueet huomioiden. Lisätään erityisesti houkuttelevilla alueilla olevien pientalo- ja kerrostalotonttien tarjontaa ja laaditaan koko kaupungin kattava täydennysrakennusselvitys.	Kytetään raitiotiehanke maankäytön kehitykseen ja palveluverkon kehittämiseen. Täydennysrakentamisen toteuttamisessa hyödynnämme kumppanuutta. Kasvatetaan kaava- ja tonttivarantoa kysyntää vastaavasti. Kaavoituksen tavoitteet kerrosalan lisäykselle vuonna 2023 ovat asuinpienalojen osalta 40.000 kem2, kerrostalojen osalta 135.000 kem2 ja työpaikkatonttien osalta 64.000 kem2. Pientalokaavoituksen lisäämisellä tavoitellaan seudullisen asunto- ja maapoliittisen ohjelman mukaisesti kolmen vuoden varantoa	Kerrosalan lisäystavoitteet etenevät selvästi tavoitetta paremmin. Vuoden alusta lukien hyväksytyissä kaavoissa on kerrosalan lisäystä asuinkerrostaloille 232 596 k-m2, pientaloille 34 952 k-m2 ja muille rakennuksille 151 490 k-m2. Kumppanuuskaavoituksen periaatteet on sovittu. Pientalotontteja mahdollistavia kaavoja on priorisoitu kaavoitusohjelmassa. Täydennysrakentamisselvitys on hyväksytty kaupunginhallituksessa 11.9.2023 § 334. Samalla hyväksyttiin siihen liittyvät jatkotoimenpiteet.

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		<p>tulevina vuosina. Pientalotonttien tarjontaa parannetaan aktiivisesti kaavahankkeilla Hirvensalossa, Skanssissa, Yli-Maariassa ja Jäkärlässä. Lisäksi edistetään vanhempien hyvin saavutettavien pientaloalueiden täydennysrakentamismahdollisuuksia kaavoituksen ja mahdollisesti alueellisten poikkeamisprosessien avulla. Täydennysrakentamishjelma hyväksytään ja edistetään siinä päätettyjä toimenpiteitä niin kaavoituksen kuin muidenkin tavoitteiden osalta.</p>	
52	<p>Huolehditaan, että kaupungissa liikuminen on sujuvaa ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.</p>	<p>Keskustan liikennesuunnitelma valmistellaan päätöksentekoon yleiskaava 2029 hyväksymisen jälkeen. Raitiotien yleissuunnitelma selvityksineen valmistuu.</p>	<p>Keskustan liikennesuunnitelman valmistelu käynnistyi syyskuudella 2023. Työn tulee olla valmis vuoden 2024 loppuun mennessä. Kaupunginhallitus päätti 2.10.2023 raitiotien yleissuunnitelman hyväksymisestä sekä toteutussuunnittelun käynnistämisestä.</p>
52	<p>Huolehditaan, että kaupungissa liikuminen on sujuvaa ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.</p>	<p>Runkolinjaston mukaiset optiot on sisällytetty viimeisimpiin liikenneötisopimukseen, että runkolinjasto voidaan aloittaa vuonna 2025. Fölin CRM on käytössä huhtikuusta 2022 lähtien. Palvelukartan liikkumisenäkymää kehitetään edelleen. Matkaketjuihin tullaan tekemään myös yrityskokeiluja osana Scale-up -hanketta. Pyritään myös toteuttamaan liityntäpysäköintikokeilu. Opastusta esimerkiksi pysäköintipaikoille kehitetään. Lisätään skuuttien pysäköintipaikkoja ja huolehditaan, että föllarit vastaavat kysyntään keskustan alueella erinomaisesti.</p>	<p>Runkolinjaston mukaiset optiot on hyväksytty 22.8.2023 (TKSJLK § 99-103). CRM on jatkuvassa käytössä ja sitä kehitetään edelleen. Scale-up-hanke etenee suunnitellusti. Skuuttien pysäköintipaikkoja lisättiin kesällä 2023. Fölläreiden kysyntä kasvaa jatkuvasti ja kautta jatkettiin joulukuun 2023 saakka (KYLK 26.9.2023 § 307). Föllärimatkoja ajettiin 365 000 kaudella 2023.</p>
53	<p>Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyttä että viihtyvyyttä.</p>	<p>Turun kaupungin liikenneturvallisuusohjelma (LITU) viedään päätöksentekoon.</p>	<p>Liikenneturvallisuusohjelma on hyväksytty kaupunginhallituksessa 22.6.2023.</p>
53	<p>Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyttä että viihtyvyyttä.</p>	<p>Toteutamme Turun kaupungin uuden liikenneturvallisuusohjelman ja vuonna 2022 hyväksytyin keskustan turvallisuussuunnitelman toimenpiteitä. Tavoitteena on, että liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä vähenee keskimäärin noin 5 % vuodessa. Liikenneturvallisuutta parantavia toimenpiteitä toteutetaan infran investiohjelman mukaisesti.</p>	<p>Toteutimme investointisuunnitelman mukaisesti liikenneturvallisuuttaparatavia toimenpiteitä, valaistusta ja päällystyskohteita. Lisäksi laajensimme pyöräilyn laatuikäntävää ja paransimme liikenneturvallisuutta myös kunnossapidon keinoin.</p>
53	<p>Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyttä että viihtyvyyttä.</p>	<p>Sähköpotkulautojen turvallisuustilannetta parannetaan lisäämällä niiden pysäköintipaikkoja ja tekemällä yhteistyötä valtion ja muiden kaupunkien kanssa toimivallan lisäämisessä kaupungeille.</p>	<p>Sähköpotkulautojen sääntöjä on päivitetty tiukemmaksi ja kaupunkitilasta on osoitettu yhdeksän paikkaa laudoille, joihin tuli kiinteät telineet. Pysäköintipartio oli toiminnassa kesällä.</p>
54	<p>Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.</p>	<p>Kaavoitusaloitteet käsitellään 3 kk kuluessa aloitteen saapumisesta. Jalkauteetaan kaavoituksen keston lyhentämiseksi tehdyn toimenpidesuunnitelman toimenpiteitä, jonka avulla vaikutuksiltaan merkittävien asemakaavojen läpimenoajan mediaani aloituksesta asemakaavan hyväksymiseen on jatkossa enintään 24 kk. Kaavoituksen ruuhkan purkamisella pyritään myös kaavan käynnistämisen odotusaikaa lyhentämään kohti 2 vuotta. Kaavahankkeista vähintään 40 %:ia valmistellaan kumppanuus/konsulttityönä. TVT:n kanssa valmisteltu erillinen</p>	<p>Kaavoituksen sujuvoittamistoimenpiteissä on huomioitu myös asiakastytyväisyyskyselyssä esiin nousseet kehittämiskohteet, KH 6.2.2023. Päätöksessä sovitut sujuvoittamistoimenpiteet on käynnistetty. Kaavoituksen esiselvityksen mallia on kehitetty, jotta se antaisi enemmän tietoa kaavamuutoksen hakijalle. Kaavoitukseen on perustettu uusia vakansseja, jotka on saatu täytettyä. TVT:n kanssa on laadittu ohjelma tulevien vuosien riittävän rakentamisvolyymin takaamiseksi ja kumppanuussopimuksen pohjaksi.</p>

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
		kumppanuuskaavoitussopimus tuodaan päätöksentekoon. Kaupunginhallituksen päätettäväksi tuodaan toimenpiteet ja palvelulupaukset kaavoituksen sujuvoittamiselle sekä prosessimalli sekä ohjeistus maanomistajien kaavanvalmistelun toteuttamisesta ja siihen liittyvistä menettelytavoista. Arvioidaan mahdolliset lisäresurssitarpeet ruuhkan purkamiseksi.	
54	Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.	Rakennusvalvonnan kaikkien lupahakemusten käsittelyaikatavoite vuodelle 2023 on 60 vrk.	Rakennusvalvonnan kaikkien lupahakemusten käsittelyaika on 58 vrk (31.12.2023).
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämistä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden.	Yleiskaavan päivittäminen Länsi-Turun alueelle käynnistetään visiotyön pohjalta.	Länsi-Turun visioinnin pohjaksi on kerätty lähtötietoja ja aluetta on ideoitu UBC seminaarissa syksyllä 2023.
56	Varmistetaan, että Turussa toteutuu alueittain asumisen monipuolisuus. Puretaan aktiivisesti segregatiota asunto- ja maapolitiikalla.	Asunto- ja maapoliittisten periaatteiden mukaan huolehditaan vähintään kahden makuuhuoneiden asuntojen määrän toteutumisesta uusien kaavojen mukaisessa asutokannassa. Lisäksi pyritään vähentämään kaupungin toimenpitein tuetun vuokra-asumisen osuutta alueilla, joilla määrä ylittää 15 %:ia koko suuralueen asutokannasta. Konserniyhtiöille (TVT, TYS, Vaso) osoitetaan rakennusoikeutta vuosittain n. 30.000 k-m2. Yhteisöllisyyden kärkihankkeen uudistuvien lähiöiden painopisteessä valitaan alueiden kehittämiseen tähtäviä ja segregatiota vähentäviä toimenpiteitä. Apuna toimenpiteiden suunnittelussa käytetään 2023 alussa valmistuvaa alueellista segregatiotarkastelua, lähiövision tuloksia ja alueiden omia tunnistettuja vahvuuksia ja tarpeita.	Uudet asunto- ja maapoliittiset periaatteet on hyväksytty valtuustossa 13.2.2023 ja niiden perheasuntovaatimukset on otettu käyttöön uusissa asemakaavoissa. Perheasuntovaatimus on lisätty myös rakennusjärjestykseen. (päivitys on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 22.1.2024). Tuetun vuokra-asumisen määrää tarkastellaan kaavahankkeittain. Konserniyhtiöille on osoitettu rakennusoikeutta vuoden alusta lukien yhteensä 15 850 k-m2.
57	Toteutamme muutosta kulkutapajakaumaan toteuttamalla pyöräteitä, lisäämällä kävelyn houkuttelevuutta ja aloittamalla runkobussijärjestelmän toteutuksen.	Kulkutapajakauman muutosta toteutetaan mm. pyörätie- ja kävelyreitti-investoinnein. Investoinnit kootaan kokonaisuudeksi ja niiden vaikuttavuus kulkutapojen muutokseen arvioidaan. Investointilistalla olevaa Lauttarannan kävely-siltaa edistetään.	Investointisuunnitelman mukaisia investointeja toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Mm. Itäisen Rantakadun pyörätien 1. vaihe ja Lauttarannan sillan toteutussuunnittelu ja Raunistulan jalankulun ja pyöräilyn sillan rakentaminen on käynnistynyt. Rehtorinpellonkatu on toteutunut ja keskustan laaja pyörätelinehanke toteutui.

Teema: Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 30.12.2023
65	Tiedepuiston kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Tiedepuiston kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2023 aikana käynnistetään Kupittaa kärjen asemakaavoitus ja viedään eteenpäin Kupittaa kärjen kumppanuushanketta. Lisäksi edistetään Tiedepuiston muita kaavahankkeita.	Kupittaa kärjen kumppanuushankkeen allianssisopimus on allekirjoitettu maaliskuun lopussa. Kaavoituksen yhteistyösopimus on hyväksytty kaupunginhallituksessa 22.6.2023. Kupittaa kärjen asemakaavan tavoitteet hyväksyttiin (kh 2.10.2024 § 359) ja asemakaavaluonnoksen käsittely siirtyi vuoden 2024 puolelle. (Kh hyväksyi 5.2.2024 § 45 Kupittaa kärjen asemakaavaluonnoksen). Voimakadun

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 30.12.2023
			asemakaava asetettiin nähtäville ja lausunnoille 18.12.2023.
66	Keskustan kehittämisen kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Keskustan kehittämisen kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Musiikkitalo Fuugan rakentaminen käynnistyi lokakuussa 2023. Kauppatorihankkeen viimeistelytöitä käynnissä. Kauppahallin korttelin innovaatiokumppanuuteen perustuva yhteistyösopimus on hyväksytty ja kaavaluonnoksen valmistelu käynnissä. Ensimmäinen osuus Itäisen Rantakadun yksisuuntaisista pyöräteistä on otettu käyttöön joulukuussa 2023. Itäisen Rantakadun rantamuurin vahvistamisen hanke suunnitella väillä Myllysilta-Teatterisilta on hyväksytty valtuustossa 17.4.2023. Elämyskeskus- ja areenahankkeen mahdollistama asemakaava on hyväksytty valtuustossa 17.4.2023 ja se on saanut lainvoiman. Turun kaupunki on ostanut ratapiha-alueen VR Yhtymä Oy:ltä ja kiinteistökaupan aiesopimus ratapiha-alueen edelleen luovuttamisesta Turun Ratapiha Kehitys Oy:lle on hyväksytty valtuustossa 19.6.2023. Uuden yhteisterminaalin mahdollistama asemakaava Ferry Terminal Turku on kuulutettu voimaan ja alueen infran suunnittelu on käynnissä.
67	Osaamisen kärkihanke, Valmistellaan uusi Osaamisen kärkihanke, jonka tavoitteena on Turun seudun alueellisen kilpailukyvyyn vahvistaminen pitkäjänteisesti osaamiseen ja tutkimukseen panostamalla sekä vastaaminen megatrendeihin kuten digitalisaatioon, kaupungistumiseen sekä ilmastonmuutokseen.	Osaamisen kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Vuoden 2023 toimenpideohjelmassa ei kaupunkiympäristön vastuulla olevia toimenpiteitä.
69	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Lähiöiden kehittämisen ensisijaiseksi tavoitteeksi vahvistetaan segregaaion vähentäminen. Vahvistetaan kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja osallistumista kaupungin kehittämiseen.	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Konsulttityönä laadittu segregaatiotarjous valmis. Toteutetaan kaavoitus- ja kiinteistökehitysohjelmia, joissa useita asuinalueiden kehittämiseen tähtäävää hanketta.
71	Kulttuurin kärkihanke. Valmistellaan uusi kulttuurin ja laajemmin hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä kärkihanke, jonka toteuttamisen tueksi laaditaan toimenpideohjelma valtuustokaudelle.	Kulttuurin kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti.	Linnanniemen taideohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 5.6.2023. Kulttuuriranta konseptityön tarjousluonnos laadittu. Itäisen Rantakadun taideteosten luonnokset ja kustannusarvio valmiina.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentoaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Yhteisterminaalin mahdollistavan asemakaavan hyväksyminen. Satamaraitteen toteuttamisen edistäminen yhteistyössä Väyläviraston kanssa. Yhteisterminaalihankkeeseen liittyvän kaupungin infran toteutussuunnittelu käynnistyy.	Yhteisterminaalin mahdollistava Ferry Terminalin asemakaava on hyväksytty valtuustossa 19.6.2023 ja kaava kuulutettu voimaan 16.12.2023. Infran suunnittelu on käynnistynyt konsulttityönä. Satamaraitteesta on valmistunut yhdessä Väyläviraston kanssa laadittu hankeselvitys ja hankkeen rahoitusta käsitellään osana kaupunkiseudun MAL-sopimusta.

Teema: Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Nro	Tavoite	Talousarvio 2023	Toteutunut 31.12.2023
77	Jo päätetty sopeutusohjelma toteutetaan.	Päätettyjen toimenpiteiden toteutus on käynnissä. Vuonna 2023 painopiste on pysäköintitoiminnan kehittämisessä, mm. maksullisten pysäköintialueiden laajentaminen ja pysäköintimaksujen korottaminen sekä keskustan pysäköintivirhemaksun korottaminen 80 euroon (nyk. 60 euroa).	Maksullisten pysäköintialueiden laajennustyö on käynnistynyt vuonna 2023 ja jatkuu vuonna 2024.
78	Raitiotien kustannus- ja kannattavuusarvion pohjalta tehdään päätökset kaupunkikehityksen kannalta merkittävästä joukkoliikennetarkistuksesta.	Raitiotien yleissuunnitelmat valmistuvat. Raitiotien edellyttämiä asemakaavanmuutoksia edistetään. Hankeyhtiö edistää hyväksytyjen yleissuunnitelmien pohjalta toteutussuunnitelmia erikseen päätettävän hankintamallin pohjalta.	Kaupunginhallitus päätti 2.10.2023 raitiotien yleissuunnitelman hyväksymisestä sekä toteutussuunnittelun käynnistämisestä.
79	Investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen ovat avainasemassa, jotta investointeja voidaan toteuttaa kestävästi.	Kaupunkirakentaminen osallistuu kehittämishankkeisiin, joiden tavoitteena on investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen. Esimerkkeinä IPT4 ja Prodigial -tutkimushankkeet. IPT4 tutkimushankkeen tavoitteena on rakennusalan toimintakulttuurin muutos, integroitujen toimintamallien ja osaamisen kehittäminen. Prodigial -tutkimushankkeen tavoitteena on infrahankkeiden toiminnan ja talouden kehittäminen digitaalisin menetelmin.	Prodigial-tutkimushankkeessa pilottina on Kirstinpuiston ja Herttuakulman infran aluerakennuttamishankkeet, joiden tuloksia hyödynnetään mm. Pihlajaniemen tarjouspyyntöasiakirjoissa ja rakennuttamisprosessissa. IPT4 kehityshanke keskittyy toimitilarakennuttamiseen. Hankkeet etenivät suunnitellusti.
80	Rakennamme uuden konserttitalon aikataulussa, joka mahdollistaa orkesterin siirtymisen suoraan uusiin tiloihin, tavoitteena vuosi 2025.	Musiikkitalon hankesuunnitelma valmistuu valtuuston hyväksymän asemakaavan pohjalta loppuvuodesta 2022 ja sen jälkeen siirrytään kehitysvaiheen toteutussuunnitelmavaiheeseen ja päätetään kesällä 2023 toteutusvaiheeseen siirtymisestä.	Hanke on toteutusvaiheessa ja valmistuu vuoden 2026 kesällä.
81	Toteutamme Kupittaaan kansihankkeen mahdollistamaan tiedepuiston kärkihanketta ja luomaan uuden yhdistetyn Kupittaa-Itäharjun kaupunginosan vahvan joukkoliikenteen- ja työpaikkakeskittymän äärelle. Toteutamme TAITO-kampuksen.	Kupittaaan kärjen allianssikumppani valitaan loppuvuodesta 2022, jonka jälkeen alueen asemakaavoitus käynnistyy alkuvuodesta 2023. Kaavan hyväksyminen ajoittuu vuoteen 2024. Valitun ryhmitymän kanssa allianssi suunnittelee hanketta kehitysvaiheessa niin, että hankesuunnitelmasta ja toteutussuunnitteluvaiheeseen siirtymisestä voidaan päättää alkuvuonna 2024.	Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen allianssisopimus on allekirjoitettu maaliskuun lopussa. Kaavoituksen yhteistyösopimus on hyväksytty kaupunginhallituksessa 22.6.2023. Kaavan tavoitteet on hyväksytty kaupunginhallituksessa 2.10.2023. Kaavan hyväksyminen ajoittuu vuoden 2024 lopulle.
82	Turku tavoittelee tulopohjan vahvistamiseksi merkittävää lisärakentamista.	Kaupungin käytöstä poistuvia rakennuksia ja maa-alueita kehitetään erilaisilla kiinteistökehityshankkeilla erillisen kiinteistökehitysohjelman mukaisesti. Vuonna 2023 maanmyynnistä tavoitellaan tuloja 22,0 milj. euroa ja myyntivoittoa 18,0 milj. euroa. Yksityisen omistamia maita kehitetään kaavoituksen kautta. Vuonna 2023 maankäyttösopimusten tulotavoite on 7,0 milj. euroa.	Kiinteistökehitysohjelma on hyväksytty. Maanmyyntitulojen osalta myyntivoittotavoite on ylittynyt n. 2 milj. euroa ollen yhteensä 20,0 milj. euroa. Maankäyttösopimustulot ovat toteutuneet n. 1,1 milj. euroa yli tavoitteen (7 milj. euroa).

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloerät, 1 000 €

Kaupunkiympäristölautakunta

Käyttötaloudenosa sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	43 592	0	43 592	45 212	1 620
Valmistus omaan käyttöön	1 610	0	1 610	1 642	32
Toimintakulut	-64 119	-796	-64 915	-63 822	1 093
TOIMINTAKATE	-18 917	-796	-19 712	-16 967	2 745

Investointiosa sitovuustaso brutto	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-400	0	-400	-68	332
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Luovutustulot	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-400	0	-400	-68	332

Rakennus- ja lupalautakunta

Käyttötaloudenosa sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-114	0	-114	-96	17
TOIMINTAKATE	-114	0	-114	-96	17

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Käyttötaloudenosa sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	384	0	384	422	38
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-384	0	-384	-418	-34
TOIMINTAKATE	0	0	0	4	4

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Käyttötaloudenosa sitovuustaso toimintakate	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Toimintatuotot	36 581	0	36 581	42 355	5 774
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-62 665	-45	-62 710	-61 442	1 268
TOIMINTAKATE	-26 084	-45	-26 130	-19 087	7 042

Investointiosa sitovuustaso brutto	Talousarvio 2023	Talousarvio muutokset 2023	Talousarvio muutoksineen 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Investointimenot	-500	0	-500	-344	156
Rahoitusosuudet	177	0	177	0	-177
Luovutustulot	0	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-323	0	-323	-344	-21

Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602, 16020 ja Kh/Infraomaisuus 1604, 16040, 16041, 1 000 €

Tunnusluku	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Pysyvien vastaavien luovutustuloista saavat myyntivoitot (Kh/maaomaisuus)	32 026	28 707	18 000	19 990	11,1
Maankäyttösopimuskorvaukset (Kh/maaomaisuus)	26 639	9 989	7 000	8 183	16,9
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/maaomaisuus)	3 380	2 278	3 000	2 698	-10,1
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/infraomaisuus) *sis. Teräskatu-Sammonkatu-Voimakatu (2,7 M€ pakollinen varaus)	4 046	186	3 000	2 735	-8,9
Ruoppausmassojen vastaanottomaksut (Kh/infraomaisuus)	-	-	1 200	704	-41,3
Ruoppausmassojen vastaanottomaksuja vastaavat kulut (Kh/infraomaisuus)	-	-	600	75	-87,5

Infrainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Infraomaisuus 1604), 1 000 €

Tunnusluku	Kustannusarvio muutoksin	Poikkeama, %	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Strategiset kärkihankkeet, kh	259 529	3,6	18 982	31 509	53 987	30 503	-43,5
Kiinteistökehitys, kh	145 465	2,0	9 205	8 829	40 997	14 146	-65,5
Toimintoja tukevat, kh	15 177	0,0	485	2 481	2 252	1 367	-39,3
Korjausvelkaa alentavat, kh	28 528	8,9	11 277	14 421	13 520	12 613	-6,7
Liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantavat, kh	4 556	-2,7	1 123	2 374	1 530	798	-47,8
Asukasviihtyisyyttä parantavat, kh	8 288	169,3	1 382	2 390	5 915	5 031	-14,9
Aikaistettu toteutussuunnittelu, kh	22 449	-9,6	445	48	250	249	-0,5
Yhteensä	483 991	5,7	42 899	62 081	118 451	64 745	-45,3

Talousarviorahan poikkeamat:

Strategiset kärkihankkeet, kh: Hankkeiden ajoituksien muutosten, suunnittelun viivästyksien ja kaavojen keskeneräisyyksien vuoksi hankkeita on siirrynyt eteenpäin. Suurimpana yksittäisenä kohteena Kupittaaan kärjen kumppanuushanke.

Kiinteistökehitys, kh: Hankkeiden käynnistymiset ovat siirtyneet pääsääntöisesti kaavaprosessien viivästyksen vuoksi. Lisäksi on muita ajoituksen muutoksia, suurimpana yksittäisenä kohteena Raunistulan silta ja pyörätie, joka johtui Traficommin tukipäätöksen viivästyisestä.

Toimintoja tukevat, kh: Ajoituksen muutos, Lauttarannan läjitysalue ja Karhulan kaatopaikka, urakoiden painopiste siirtyy ensi vuoteen.

Liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantavat, kh: Vuoden 2022 käyttämättä jäänyt raha on siirretty vuodelle 2023 mutta tarvetta ei ole ilmennyt ja raha jäänyt käyttämättä. Lisäksi Liikenteen toimivuudessa ja turvallisuudessa ollut hankkeille kohdentamatonta rahaa, joka on jäänyt käyttämättä.

Asukasviihtyisyyttä parantavat, kh: Ajoitusmuutoksia, Osallistavan budjetoinnin kohteista ja Liikuntalautakunnan kohteista ja siirtyy rahankäyttöä seuraavalle vuodelle.

Kustannusarvion poikkeama:

Asukasviihtyisyyttä parantavat, kh kustannusarvio ylittyy: poikkeama on tekninen (SAP), joka korjaantuu jatkossa.

Tilainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Tilaomaisuus 1603), 1 000 €

Tunnusluku	Kustannusarvio muutoksin	Poikkeama, %	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Nimetyt investointihankkeet > 3 M€, kh	217 485	-0,2	58 471	40 998	-29,9
Energiatehokkuusinvestoinnit, kh	465	-100,0	1 000	0	-100
Pienet hankkeet < 3 M€, kh	18 334	-4,0	10 838	4 538	-58,1
Yhteensä	236 284	-0,7	70 308	45 536	-35,2

Talousarviorahan poikkeamat:

Nimetyt investointihankkeet > 3 M€, kh: TA-rahaman käytön alitukset johtuvat lähinnä hankkeiden aikataulutuksen siirroista, aloituksen siirtyessä rahankäyttö kuluvaan vuonna jää ennakoitua pienemmäksi. Osalle hankkeista on budjetoitu TA-rahaa tarvetta enemmän. Lisäksi talousarviossa on hankkeille kohdentamatonta rahaa 1,1M €, jota ei ollut tarvetta käyttää.

Energiatehokkuusinvestoinnit, kh: Tilapalvelujen uusi energiapäällikkö aloitti työssään keväällä 2023. Hänen tehtävänä on määrittellä energiatehokkuusinvestointirahoituksen kohteet investointiohjelmaan toimitilojen rakennuttamisen toteutettavaksi. Energiatehokkuuskohteita ei ole vielä päästy edistämään.

Pienet investointihankkeet < 3 M€, kh: Osassa hankkeista toteutus on siirtynyt vuoden 2024 puolelle. Suurimpana yksittäisenä kohteena Puropellon koulun keittiö -hanke, joka alkoi vasta loppuvuodesta 2023. Lisäksi Pienten listalla on kohteille kohdentamatonta rahaa 2M €.

Kiinteän omaisuuden hankinnat (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602), 1 000 €

Tunnusluku	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Maaomaisuus, kh	32 172	1 242	3 500	51 391	1 368,3

Kh/maaomaisuus merkittävimmät poikkeamat verrattuna talousarviomäärärahaan:

- VR-Yhtymältä hankittu kiinteistö 42,5 milj. euroa (Kv 19.6.2023 § 139)
- Senaatti-kiinteistöiltä hankittu kiinteistö 1,6 milj. euroa (Kh 27.11.2023 § 433)
- Senaatti-kiinteistöjen kanssa solmittu sopimus maaliskuussa 2022 Lauttarannan ja Pihlajaniemen määräaloista noin 4,3 milj. euroa kirjattiin joulukuussa 2023 asemakaavan saatua lainvoiman.

Pysyvien vastaavien luovutustulot (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1604), 1 000 €

Tunnusluku	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Toteutunut 31.12.2023	Poikkeama, %
Maanmyyntitulot, kh	32 775	41 399	22 000	20 379	-7,4